

est cui nihil deest, quod pertinet ad rationem perfecti. Et ideo sollicitudo competit contemplanti, qui jam ad perfectum pervenit. Quod quidem contingit dupliciter. Uno modo ex solo divino munere; sicut patet de Joanne Baptista, qui *fuit repletus Spiritu Sancto adhuc ex utero matris sue*; unde cum adhuc puer esset, erat in desertis, ut dicitur Lucæ 1. Alio modo per exercitium virtuosus actus, secundum illud ad Hebr. v. 14. *Persectorum est solidus cibus, eorum qui pro consue utine exercitator habent sensus ad discretionem boni, ac mali.*

Ad exercitium autem hujusmodi juvatur homo ex aliorum societate dupliciter. Uno modo quantum ad intellectum, ut instruat in his quæ sunt contemplanda; unde Hieronymus dicit ad Rustic. monach. (ante med. epist.) *Mihi placet ut habeas sanctorum contubernium, nec ipse te deceat.* Secundo quantum ad affectum, ut scilicet noxiæ affectiones hominis reprimantur exemplo, & correctione aliorum: quia, ut dicit Gregorius XXX. Moral. super illud, *Cui dedit in solitudinem domum* (cap. x. i. circ. med.), quid prodest solitudo corporis, si solitudo defuerit cordis? Et ideo vita socialis necessaria est ad exercitium perfectionis. Solitudo autem competit jam perfectis: unde Hieronymus dicit ad Rustic. monach. (loc. cit.) *Solitariam vitam reprehendimus? minime: quippe quam sæpe laudavimus: sed de ludo monasteriorum hujusmodi volumus egressi milites, qui eremi rudimenta dura non terreat, qui specimen conversationis suæ multo tempore desiderint.*

Sicut ergo id quod jam perfectum est, præminet ei quod ad perfectionem exercetur; ita vita solitariorum, si debite assumatur, præminet vitæ sociali. Si autem absque præcedenti exercitio talis vita assumatur; est periculosissima, nisi per divinam gratiam suppleatur quod in alijs per exercitium acquiritur; sicut patet de beatis Antonio, & Benedicto.

Ad primum ergo dicendum, quod Salomon ostendit, melius esse quod sint duo simul quam unus, propter auxilium quod unus habet ab alio, vel ad sublevandum, vel ad fovendum, vel ad spiritualiter calefaciendum: quo quidem auxilio jam non indigent qui sunt perfectionem affecti.

Ad secundum dicendum, quod dicitur I. Joan. 1v. 16. *Qui manet in caritate, in Deo manet, & Deus in eo.* Sicut ergo Christus est in medio eorum qui sibi invicem per dilectionem proximi sociantur; ita habitat in corde ejus qui divinæ contemplationi insistent per dilectionem Dei.

Ad tertium dicendum, quod actu obelire est necessarium his qui indigent exerceri secundum directionem aliorum ad perfectionem

captendam; sed illi qui jam perfecti sunt, spiritu Dei sufficienter aguntur, ut non indigent actu alijs obedire; habent tamen obedientiam in preparatione animi.

Ad quartum dicendum, quod, sicut Augustinus dicit in XIX. de civitate Dei (cap. xix. à med.) *à studio cognoscende veritatis nemo prohibetur, quod ad laudabile pertinet otium.* Quod autem aliquis super candelabrum ponatur, non pertinet ad ipsum, sed ad ejus superiores. *Quas sarcina si non imponatur, ut Augustinus ibidem subdit, contenti sunt veritatis vacandum est, ad quam plurimum valet solitudo.* Et tamen illi qui solitariam vitam agunt, multum utiles sunt generi humano. Unde Augustinus dicit in Lib. de moribus Ecclesiæ (cap. xxxi. paulo à princ.) de his loquens: *Pane solo, qui eis per certa intervalla temporaria afferuntur, & aqua contenti, desertissimas terras incolunt, perseverantes col'equo Dei, cui parvis mentibus inhaerent. Videntur autem nonnullis rei humanas, plusquam oporteret, deseruisse, non intelligentibus quantum nobis eorum animus in orationibus proficit, & vita ad exemplum, quorum corpora vivere non sinimus.*

Ad quintum dicendum, quod homo non potest solitarius vivere dupliciter. Uno modo quasi societatem humanam non ferens propter animi solitudinem: & hoc est bestiale. Alio modo per hoc quod totaliter divinis rebus inhaeret; & hoc est supra hominem. Et ideo Philosophus dicit in I. Polit. (cap. 11. à med.) *quod ille qui alijs non communicat, est bestia, aut Deus, idest divinus vir.*

QUÆSTIO CLXXXIX.

De religionis ingressu,

in decem articulos divisa.

DEinde considerandum est de ingressu religionis: & circa hoc quarantur decem.

Primo, utrum illi qui non sunt exercitati in observantia præceptorum, debeant ingredi religionem.

Secundo, utrum liceat aliquos voto obligati ad religionis ingressum.

Tertio, utrum illi qui voto obligantur ad religionis ingressum, teneantur votum implere.

Quarto, utrum illi qui vovent religionem intrare, teneantur ibi perpetuo remanere.

Quinto, utrum pueri sint recipiendi in religione.

Sexto, utrum propter parentum obsequium aliqui debeant retrahi à religionis ingressu.

Septimo, utrum presbyteri curati, vel Archidiaconi possint ad religionem transire.

Octavo, utrum de una religione possit aliquis transire ad aliam.

Nono, utrum aliquis debeat alios inducere ad religionis ingressum.

Decimo, utrum requiratur magna deliberatio cum consanguineis, & amicis ad religionis ingressum.

ARTICULUS I. 908

Utrum illi qui non sunt in præceptis exercitati, debeant ingredi religionem.

Quod. IV. art. 2. & op. xviii. cap. 11. usque ad x. inclusivæ.

AD primum sic proceditur. Videtur quod non debeant religionem ingredi nisi illi qui sunt in præceptis exercitati. Dominus enim consilium perfectionis dedit adolescenti, qui dixerat se præcepta à juventute servasse. Sed à Christo sumpsit initium omnis religio. Ergo videtur quod non sint ad religionem admittendi nisi qui sunt in præceptis exercitati.

2. Præterea. Gregorius dicit super Ezech. (hom. xv. aliquant. à princ. & Lib. XXII. Moral. cap. xiv. parum à princ.) *Nemo repente fit summus; sed in bona conversatione à minimis quis incipiat, ut ad magna perveniat.* Sed magna sunt consilia, quæ pertinent ad perfectionem vitæ; minora autem præcepta sunt, quæ pertinent ad communem justitiam. Ergo videtur quod non debeant aliqui ad observantiam consiliorum religionem intrare, nisi prius fuerint in præceptis exercitati.

3. Præterea. Sicut ordines sacri habent quandam excellentiam in Ecclesia, ita & religionis status. Sed, sicut Gregorius scribit (a) Siagrio Gallorum Episcopo (Lib. IX. Regist. epist. cv. à med.) & habetur in Decret. dist. xviii. (cap. *Sicut Neophyto*) *ordinate ad ordines (b) ascendendum est. Nam casum aperit qui ad summi loci fastigia, postpositis gradibus, per abrupta querit ascensum. Scimus autem quod edificati pariter non prius rigorum pondus accipiunt, nisi à novitatis suæ humore siccentur; ne si ante pondus, quam solidentur, accipiant, eandem simul fabricam deponant.* Ergo videtur quod non debent aliqui ad religionem transire, nisi in præceptis sint exercitati.

(a) Ita optime ex Gregorii textu reponit Nicolaus. Alii in edit. Anglorum Episcopo, item Augustino Anglorum Episcopo, item Gallorum Episcopo in msa. est latius loco nominis. In Decretis Siagrio, &c. (b) A. accedendum.

4. Præterea. Super illud Psalm. cxxx. *Sicut ablactatus est super matrem suam*, dicit Glossa (ord.) *;* In utero matris Ecclesiæ primo concipiuntur, dum fidei rudimentis instruntur; inde quasi in utero ejusdem aluntur, in illis dem primordialis proficientes; deinde in lacte educuntur, dum per baptismum regenerantur; deinde quasi manibus Ecclesiæ portantur, & lacte nutritur, dum post baptismum in bonis operibus informantur; & lacte simplicis doctrinæ nutritur proficiendo, donec jam grandiusculi à lacte matris accedamus ad mensam patris, idest à simplici doctrina, ubi prædicatur Verbum caro factum, accedamus ad Verbum in principio apud Deum. Et postea subdit: *Quia nuper baptizati in Sabbato sancto quibus, si manibus Ecclesiæ gabbantur, & lacte nutritur usque ad Pentecosten; quo tempore, nulla difficulta inducuntur, non jejuna-tur, non media nocte surgitur; postea Spiritu Paraclitico confirmati, quasi ablactati, incipiunt jejunare, & alia difficulta servare. Multi vero hunc ordinem perverterunt, ut heretici, & schismatici, se ante tempus à lacte separantes; unde extinguuntur. Sed hunc ordinem pervertere videtur illi qui religionem intrant, vel alios ad intrandum inducunt, antequam sint in facilliori observantia præceptorum exercitati. Ergo videtur quod sint heretici, vel schismatici.*

5. Præterea. A prioribus ad posteriora est transeundum. Sed præcepta sunt priora consilia, quia sunt communiora, utpote à quibus non convertitur essendi consequentia; quicumque enim servat consilia, servat & præcepta; sed non convertitur. Congruus autem ordo est ut à prioribus ad posteriora transeat. Ergo non debet aliquis transire ad observantiam consiliorum in religione, nisi prius sit exercitatus in præceptis.

Sed contra est quod Dominus Mattheum publicanum, qui in observantia præceptorum exercitatus non erat, advocavit ad consiliorum observantiam; dicitur enim Lucæ v. 11. *quod reliquias omnibus securus est eum.* Non ergo est necessarium quod ante aliquis exerceatur in observantia præceptorum, quam transeat ad perfectionem consiliorum.

Respondetur dicendum, quod, sicut ex supra dictis patet (quæst. præc. art. 1.) status religionis est quoddam spirituale exercitium ad consequendam caritatis perfectionem; quod quidem fit, inquantum per religionis observantiam...

servantias auferuntur impedimenta perfecta caritatis. Hæc autem sunt quæ implicant affectum hominis ad terrena. Per hoc autem quod affectus hominis implicatur ad terrena, non solum impeditur perfectio caritatis, sed interdum etiam ipsa caritas perditur, dum per inordinatam conversionem ad bona temporalia homo avertitur ab incommutabili bono, mortaliter peccando. Unde patet quod religionis observantia sicut tollunt impedimenta perfectæ caritatis, ita etiam tollunt occasiones peccandi; sicut patet quod per jejuniū, vigiliās, & obedientiam, & alia hujusmodi retrahitur homo à peccatis gula, & luxuria, & quibusvisque aliis peccatis.

Et ideo religionem ingredi non solum expedit his qui sunt exercitati in præceptis, ut ad majorem perfectionem perveniant; sed etiam his qui non sunt exercitati, ut facilius peccata vitent, & perfectionem assequantur.

Ad primum ergo dicendum, quod Hieronymus dicit super Matth. (cap. xix. sup. illud: *Hæc omnia servavi à juven- tute mea*). Si enim hoc quod positum est in mandatis, Diliges proximum tuum sicut teipsum, opere complecter; quomodo postea au- dicens, *Vade, vende omnia que habes, & da pauperibus*, tristes recessisset? Sed intelligendum est, eum mentitum fuisse quantum ad perfectam observantiam hujus præcepti. Unde Origenes super Matth. (tra. vi. 1. ante med.) dicit, quod scriptum est in Evangelio secundum Hebræos, quod cum Dominus dixisset ei, *Vade, vende omnia que habes, accipe dives calcare caput suum*; & dixit ad eum Dominus: *Quomodo dicis, Feci legem, & Prophetas, cum scriptum sit in lege, Diliges proximum tuum sicut teipsum? & ecce multi fratres tui, filii Abraham amici sunt stercore, morientes præ fame, & domus tua plena est multis bonis, & non egredieris aliquid omnino ex ea ad eos. Itaque, Dominus redarguens eum dicit: *Si vis perfectus esse, vade, &c.* Impossibile est enim implere mandatum, quod dicit, *Diliges proximum tuum sicut teipsum*, & esse divitem, & maxime tantas possessiones habere. Quod est intelligendum de perfecta impletione hujus præcepti. Imperfecte autem, & communi modo verum est, eum observasse præcepta. Perfectio enim principaliter in observantia præceptorum caritatis consistit, ut supra habitum est supra. (clxxxix. art. 3.) Ut ergo Dominus ostenderet, perfectionem consiliorum utilem esse & innocentibus, & peccatoribus, non solum vocavit adolescentem innocens, sed etiam Matthæum peccatorem. Sed*

tamen Matthæus secutus est vocantem, non autem adolescens: quia facilius convertitur ad religionem peccatoris quam illi quod de sua innocentia præsumunt; quibus dicit Dominus Matth. xxi. 31. *Publicani, & meretrices præcedent vos in regnum Dei.*

Ad secundum dicendum, quod summum, & infimum tripliciter accipi possunt. Uno modo in eodem statu, & in eodem homine; & sic manifestum est quod nemo repente fit summus: quia unusquisque recte vivens, toto tempore vite suæ proficit, ut ad summum perveniat. Alio modo per comparationem ad diversos status: & sic non oportet ut quicumque vult esse clericus, prius in laicali vita exerceatur. Tertio modo quantum ad veras personas; & sic manifestum est quod unus statim incipit non solum ab alio statu, sed etiam ab alio gradu sanctitatis, quam sit summum ad quod alius pervenit per totam vitam suam. Unde Gregorius dicit in II. Dialog. (cap. 11. parum à princ.) *Omnes agnoscent, à quanta Benedictus puer conversationis gratia, & perfectione cepisset.*

Ad tertium dicendum, quod, sicut supra dictum est (implic. quæst. clxxxix. art. 6.) ordines facti præxigunt sanctitatem, sed status religionis est exercitium quoddam ad sanctitatem assequendam. Unde pondus ordinum imponendum est parietibus jam per sanctitatem defecatis; sed pondus religionis deficiat parietes, idest homines, ab humore vitiatorum.

Ad quartum dicendum, quod, sicut manifeste ex verbis illius Glossæ apparet, principaliter loquitur sine consiliis doctrinæ, prout transeundum est à facillioribus ad difficiliora. Unde quod dicit, *quosdam hereticos, & schismaticos hunc ordinem pervertere*, manifestum est ex sequentibus ad ordinem doctrinæ pertinere. Sequitur enim: *Hic vero se servasse, scilicet prædictum ordinem, dicit, constringens se maledictis.* Sic non modo in aliis suis humilis, sed etiam in scientia, quia humiliter sentiebam: quia prius nutritus fui lacte, quod est Verbum caro factum, ut sic creverem ad panem Angelorum, idest ad Verbum quod est in principium apud Deum. Exemplum autem quod in medio interponitur, quod noviter baptizatis non indicitur jejuniū novæ ad Pentecosten, ostendit quod non sunt ex necessitate ad difficilia cogendi, antequam per Spiritum Sanctum intentus ad hoc intelligenitur, ut difficilia propria voluntate assumant. Unde & post Pentecosten post receptionem Spiritus Sancti jejuniū celebrat Ecclesia, Spiritus autem Sanctus, sicut Am-

ARTICULUS II. 909

Utrum debeant aliqui voto obligari ad religionis ingressum.

Sup. quæst. CLXXXVIII. & quodl. III. art. 114 & opusc. XVII. cap. XI. XII. & XIII.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod non debeant aliqui voto obligari ad religionis ingressum. Per professionem enim aliquis voto religionis astringitur. Sed ante professionem conceditur annus probationis, secundum regulam beati Benedicti (cap. LVIII.) & secundum statutum (a) Innocentii III. (cap. Nullus de regularibus, & transf. &c.) qui etiam prohibuit, ante annum probationis complectum eos per professionem religioni astringi. Ergo videtur quod multo minus adhuc in saculo existentes debeant voto ad religionem obligari.

2. Præterea, Gregorius in Regist. (Lib. XI. epist. xv.) dicit, & habetur in Decret. dist. xlv. (cap. de Judæis) quod *Judæi non vi, sed libera voluntate, ut convertantur suadendi sunt.* Sed implete id quod voverunt, necessitatis est. Ergo non sunt aliqui obligandi ad religionis ingressum.

3. Præterea, Nullus debet alteri præbere occasionem ruinæ: unde Exodi xxi. 33. dicitur: *Si quis aperuerit cisternam, cecideritque bos, vel asinus in eam, dominus cisternæ reddet pretium jumentorum.* Sed ex hoc quod aliqui obligantur ad religionem per votum, frequenter aliqui ruunt in desperationem, & in diversa peccata. Ergo videtur quod non sint aliqui ad religionis ingressum voto obligandi.

Sed contra est quod in Psalm. Lxxv. 12. dicitur: *Videte, & redite Domino Deo vestro: ubi dicit Glossa (ord. Aug.) quod quadam sunt vota propria singulorum, ut castitas, virginitas, & hujusmodi.* Ad hæc ergo vovenda invitatur nos sacra Scriptura. Sed sacra Scriptura non invitatur nisi ad id quod est melius. Ergo melius est quod aliquis voto se obliget ad religionis ingressum.

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est (quæst. Lxxxviii. art. 6.) cum de voto ageretur, unum & idem opus ex voto factum, est laudabilius quam si sine voto fiat: tum quia vovere est actus religionis, que habet quandam excellentiam inter virtutes: tum quia per votum firmatur voluntas hominis ad bonum faciendum: & sic peccatum est gravius ex hoc quod procedit ex voluntate.

brofius dicit super Lucam (cap. 1. sup. illud *Et Spiritu Sancto replebitur*) non coarctatur atri- bus, non obitu restringitur, non excluditur alvo matris. Et Gregorius dicit in hom. Pentecostes (xxx. in Evang. inter med. & fin.) *Implet citharedum puerum, & Psalmsiam facit: implet puerum almsinentem, & judicem senam facit: & postea subdit: Nulla ad descendendum mora agitur, in omne quod voluerit: mox enim ut tetigerit, mentem docet.* Et, sicut dicitur Eccle. viii. 8. *non est in hominis potestate prohibere Spiritum: & Apostolus I. ad Thefal. v. 19. monet Spiritum vite extinguere: & Act. vii. 51. contra quosdam dicitur: Vos semper Spiritui Sancto resistitis.*

Ad quintum dicendum, quod præceptorum quadam sunt principalia, quæ sunt quasi fines præceptorum, & consiliorum, scilicet præcepta caritatis, ad quæ consilia ordinantur, non ita quod sine consiliis servari non possint, sed ut per consilia perfectius observentur. Alia vero sunt præcepta secundaria, quæ ordiantur ad præcepta caritatis, ut sine quibus præcepta caritatis observari non possunt omnino. Sic ergo perfecta observantia præceptorum caritatis præcedit intentione consilia, sed interdum tempore sequitur. Hic est enim ordo finis respectu eorum quæ sunt ad finem. Observantia vero præceptorum caritatis secundum communem modum, & similiter alia præcepta comparantur ad consilia, sicut commune ad proprium: quia observantia præceptorum potest esse sine consiliis; sed non convertitur. Sic ergo observantia præceptorum communiter sumpta præcedit ordine naturæ consilia; non tamen oportet quod tempore: quia non est aliquid prius in genere quam sit in aliqua specierum. Observantia vero præceptorum sine consiliis ordinatur ad observantiam præceptorum cum consiliis, sicut species imperfecta ad perfectam, sicut animal irrationale ad rationale. Perfectum autem naturaliter prius est imperfecto. Natura enim, ut Boetius dicit (Lib. III. de consolat. profa x. parum à princ.) *à perfectis sumit initium.* Næc tamen oportet quod prius observentur præcepta sine consiliis, & postea cum consiliis; sicut non oportet quod aliquis prius sit asinus quam homo, vel quod prius sit conjugatus quam sit virgo. Et similiter non oportet quod aliquis prius servet præcepta in saculo quam transeat ad religionem: præsertim quia conversatio secularis non disponit ad perfectionem religionis, sed magis impedit.

(a) Ita passim. Cod. Alcan. & edit. veteres Innocentii IV. à quo idem decretum perhibent Theologi Lovanienses, & Duaceni.

te obstinata in malum; ita bonum opus est laudabilius ex hoc quod procedit ex voluntate firmata in bonum per votum. Et ideo obligari voto ad religionis ingressum, est secundum se laudabile.

Ad primum ergo dicendum, quod duplex est religionis votum. Unum solemne, quod hominem facit monachum, vel alterius religionis fratrem, quod vocatur professio: & tale votum debet precedere annus probationis, ut probat obiectio. Aliud autem est votum simplex, ex quo aliquis non fit monachus, vel religiosus, sed solum obligatur ad religionis ingressum: & ante tale votum non oportet precedere probationis annum.

Ad secundum dicendum, quod auctoritas illa Gregorii intelligitur de violentia absoluta. Necessitas autem quæ ex obligatione voti requiritur, non est necessitas absoluta, sed necessitas ex fine, quia scilicet post votum non potest aliquis finem salutis consequi, nisi impleat votum. Talis autem necessitas non est vitanda; quinimo, ut Augustinus dicit ad Armentarium, & Paulinam (ep. cxxvii. al. xiv. non procul à fin.) felix est necessitas quæ in meliora compellit.

Ad tertium dicendum, quod votum religionis ingressum, est quædam confirmatio voluntatis ad meliora: & ideo, quantum est de se, non dat homini occasionem ruinæ; sed magis subtrahit. Sed si aliquis voti transgressor gravius ruat, hoc non derogat bonitati voti; sicut nec derogat bonitati baptismi, quod aliqui post baptismum gravius peccant.

ARTICULUS III. 910

Utrum ille qui obligatus est voto ad religionis ingressum, teneatur intrare religionem.

Sup. quest. lxxxviii. art. 3. ad 2. & quodlib. 111. art. 11.

AD tertium sic proceditur. Videtur quod ille qui obligatus est voto ad religionis ingressum, non teneatur intrare religionem. Dicitur enim in Dec. xvii. quest. 11. (cap. 1.) *Consalidus presbyter quondam infirmitate, ac fervore passionis pressus, monachum se fieri promissit non tamen monasterio, aut Abbati se tradidit, nec promissionem scripsit, sed beneficium Ecclesie in manu advocati reseravit: ac postquam convalescit, monachum se negavit fieri. Et postea subditur: Judicamus, & auctoritate apostolica precipimus ut presatus presbyter beneficium, & altaria recipiat, & quiete retineat. Hoc autem non esset, si teneatur religionem intrare. Ergo*

videtur quod non teneatur aliquis implere votum, quo se ad religionis ingressum obligavit.

2. Præterea. Nullus tenetur facere id quod non est in potestate ipsius. Sed quod aliquis religionem ingrediatur, non est in potestate ipsius; sed requiritur ad hoc assensus eorum ad quos debet transire. Ergo videtur quod non teneatur aliquis implere votum, quo se ad religionis ingressum obligavit.

3. Præterea. Per votum minus utile non potest derogari voto magis utili. Sed per impletionem voti religionis impediri posset impletio voti crucis in subsidium terræ sanctæ quod videtur esse utilius, quia per hoc votum consequitur homo remissionem peccatorum. Ergo videtur quod votum quo quis se obligavit ad religionis ingressum, non sit ex necessitate implendum.

Sed contra est quod dicitur Eccl. v. 3. *Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere: displice enim ei infidelis, & stultia promissio.* Et super illud Psal. lxxv. *Vovete, & reddite Domino Deo vestro*, dicit Glossa (colligitur ex interl. & hab. cap. *Licet de voto, & voti redempt.*) *Vovere voluntati consulitur; sed post voti promissionem redditio necessaria existitur.*

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est (quest. lxxxviii. art. 1.) cum de voto ageretur, votum est promissio Deo facta de his quæ ad Deum pertinent. Ut autem Gregorius dicit in epistola ad Bonifacium (id hab. Innocent. I. epist. 11. ad Victorium can. xiiii. to. 11. Concil. & Zacharias Pp. epist. vii. ad Pipin. cap. xxi. to. vi. Vid. cap. *Viduas* 11. xxvii. quest. 1.) *si inter homines bonæ fidei solent contractus nulla ratione dissolvi; quanto magis ista pollicitatio, quam cum Deo pepigit, solvi sine vindicta non poterit?* Et ideo ad implendum id quod homo vovit, ex necessitate tenetur; dummodo sit aliquod quod ad Deum pertineat.

Manifestum est autem quod ingressus religionis maxime ad Deum pertinet: quia per hoc homo totaliter se mancipat divinis obsequiis, ut ex supra dictis patet (quest. lxxxviii. art. 1.) Unde relinquunt quod ille qui se obligat ad religionis ingressum, teneatur religionem ingredi secundum quod de voto obligare intendit; ita scilicet quod si intendit se absolute obligare, tenetur quam citius poterit ingredi, legitimo impedimento cessante; si autem ad certum tempus, vel sub certa conditione, tenetur religionem ingredi tempore adveniente, vel conditione existente.

Ad primum ergo dicendum, quod ille presbyter non fecerat votum solemne, sed simplex. Unde non erat monachus effectus, ut cog-

ARTICULUS IV. 911

Utrum ille qui vovet religionem ingredi, teneatur perpetuo in religione permanere.

cogi deberet de iure in monasterio remanere, & Ecclesiam dimittere. Tamen in foro conscientie esset sibi consulendum, quod omnibus dimissis, religionem intraret. Unde extra de voto, & voti redemptione, cap. *Per tuas*, consulitur Episcopo Gratiopolitanus, qui post votum religionis Episcopatum assumpsit, voto non impleto, ut si suam sanare desideraret conscientiam, regimen Ecclesie resignaret, & redderet *Missimo vota sua.*

Ad secundum dicendum, quod, sicut supra dictum est (quest. lxxxviii. art. 3. ad 2.) cum de voto ageretur, illi qui se voto obligavit ad certæ religionis ingressum, tenetur facere quantum in se est, ut illa religionem recipiat: & si quidem intendit se simpliciter ad religionem obligare, si non recipitur in una religione, tenetur ire ad aliam; si vero se intendit specialiter obligare ad unam solum, non tenetur nisi secundum modum obligationis suæ.

Ad tertium dicendum, quod votum religionis, cum sit perpetuum, est majus quam votum peregrinationis terræ sanctæ, quod est temporale: & sicut Alexander III. dicit, & habetur extra de voto, & voti redempt. cap. *Scriptura*. *Reus fratris voti aliquatenus non habetur, qui temporale obsequium in perpetuum vovit religionis observantiam committens.* Rationaliter autem dici potest, quod etiam per ingressum religionis aliquis consequatur remissionem omnium peccatorum. Si enim aliquis blasphemias factis, homo potest statim satisfacere de peccatis suis, secundum illud Daniel. 19. 24. *Peccata tua cleomynis redimes multo magis in satisfactionem pro omnibus peccatis sufficit quod aliquis se totaliter divinis obsequiis mancipet per religionis ingressum, quæ excedit omne genus satisfactionis, etiam publicæ penitentis, ut habetur in Dec. xxxi. quest. 1. cap. *Admonere*: sicut etiam holoocaustum excedit sacrificium, ut Gregorius dicit super Ezech. (hom. xx. à med.) Unde legitur in vitis Patrum (Lib. VI. libello 1. ad num. 9.) quod eandem gratiam consequuntur religionem intrantes quam consequuntur baptizati. Si tamen non absolventur per hoc ab omni reatu penæ, nihilominus ingressus religionis utilis est quam peregrinatio terræ sanctæ, quantum ad promotionem in bonum, quæ preponderat absolutioni à peccatis.*

Ad quartum dicendum, quod obligatio voti est voluntate procedit. Nam *vovere voluntatis est*, ut Augustinus dicit (implic. sup. Psal. lxxxv. à med. & etiam cap. *Licet*, de voto, & voti redempt.) in tantum ergo fertur obligatio voti, in quantum se extendit voluntas, & intentio voventis. Si ergo vovens intendit se obligare non solum ad ingressum religionis, sed etiam ad perpetuo remanendum, tenetur perpetuo remanere. Si autem intendit se obligare ad ingressum religionis causa experiri, cum liberate remanendi, vel non remanendi, manifestum est quod remanere non tenetur. Si vero in vovendo simpliciter de ingressu religionis cogitavit, absque hoc

AD quartum sic proceditur. Videtur quod ille qui voverit religionem ingredi, teneatur perpetuo in religione permanere. Melius est enim religionem non ingredi quam post ingressum exire, secundum illud II. Petri. 11. 21. *Melius erat illis veritatem non cognoscere, quam post agnitam retroire*: & Luc. 18. 20. dicitur: *Nemo mittit manum ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei.* Sed ille qui voto se obligavit ad religionis ingressum, tenetur ingredi, ut dictum est (art. præc.) Ergo etiam tenetur perpetuo remanere.

2. Præterea. Quilibet debet vitare id ex quo scandalum sequitur, & aliis datur malum exemplum. Sed ex hoc quod aliquis post religionis ingressum egreditur, & ad seculum redit, malum exemplum, & scandalum, aliis generatur, qui retrahuntur ab ingressu, & provocantur ad exitum. Ergo videtur quod ille qui ingreditur religionem, ut votum impleat quod prius fecit, tenetur ibi perpetuo remanere.

3. Præterea. Votum religionis reputatur, votum perpetuum: & ideo temporalibus votis præfertur, ut dictum est (art. præc. ad 3. & quest. lxxxviii. art. 12. ad 1.) Hoc autem non esset, si aliquis, voto religionis emisso, ingrederetur cum proposito exeundi. Videtur ergo quod ille qui voverit religionis ingressum, tenetur in religione etiam perpetuo remanere.

Sed contra est quod votum professionis, propter hoc quod obligat hominem ad hoc quod perpetuo in religione remaneat, præexistit annus probationis; qui non præexistit ad votum simplex, quo aliquis se obligat ad religionis ingressum. Ergo videtur quod ille qui voverit religionem intrare, propter hoc non teneatur perpetuo ibi remanere.

Respondeo dicendum, quod obligatio voti est voluntate procedit. Nam *vovere voluntatis est*, ut Augustinus dicit (implic. sup. Psal. lxxxv. à med. & etiam cap. *Licet*, de voto, & voti redempt.) in tantum ergo fertur obligatio voti, in quantum se extendit voluntas, & intentio voventis. Si ergo vovens intendit se obligare non solum ad ingressum religionis, sed etiam ad perpetuo remanendum, tenetur perpetuo remanere. Si autem intendit se obligare ad ingressum religionis causa experiri, cum liberate remanendi, vel non remanendi, manifestum est quod remanere non tenetur. Si vero in vovendo simpliciter de ingressu religionis cogitavit, absque hoc

quod cogitarer de libertate exitus, vel de perpetuitate remanendi, videtur obligari ad ingressum religionis secundum formam juris communis; quæ est ut ingredientibus detur annus probationis. Unde non tenetur perpetuo in religione permanere.

Ad primum ergo dicendum, quod melius est intrare religionem animo probandi quam penitus non intrare, quia per hoc disponitur ad perpetuo remanendum. Nec tamen intelligitur aliquis retroire, vel respicere, nisi quando præmittit id ad quod se obligavit: alioquin quicumque per aliquod tempus faciat aliquid bonum opus, si non semper id faciat, esset ineptus regno Dei: quod pater esse falsum.

Ad secundum dicendum, quod ille qui religionem ingreditur, si exeat, præsertim ex aliqua rationabili causa, non generat scandalum, nec dat malum exemplum; & si alius scandalizatur, erit scandalum falsivum ex eius parte, non autem activum ex parte exeuntis: quia fecit quod licitum erat facere, & quod expediebat ei propter rationabilem causam, puta infirmitatem, aut debilitatem, aut aliquid huiusmodi.

Ad tertium dicendum, quod ille qui intrat ut statim exeat, non videtur satisfacere voto suo, quia ipse in vivendo hoc non intendit: & ideo tenetur mutare propositum, ut saltem vellet experiri an ei expediat in religione remanere; non autem tenetur ad perpetuo remanendum.

ARTICULUS V. 914

Utrum pueri sint recipiendi in religione.

Sup. quæst. CLXXXVIII. art. 8. ad 2. & art. 9. corp. & quodl. 111. art. 11. & quodl. 14. art. 2. & opusc. XVII. cap. 111.

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod pueri non sint recipiendi in religione. Quia extra, de regularibus, & transcurrentibus ad religionem dicitur, cap. 1. Nullus tondetur, nisi legitima ætate, & spontanea voluntate. Sed pueri non videntur habere legitimam ætatem, nec spontaneam voluntatem, quia non habent perfecte usum rationis. Ergo videtur quod non sint in religione recipiendi.

2. Præterea. Status religionis videtur esse status penitentiae: unde & religio dicitur à religando, vel à religendo, ut Augustinus dicit X. de civit. Dei (cap. 14. ante med. & Lib. de vera relig. sub fin.) Sed pueris non convenit penitentia. Ergo videtur quod non debeant religionem intrare.

3. Præterea. Sicut aliquis obligatur iura-

mento, ita & voto. Sed pueri ante annos quatuordecim non debent obligari iuramento, ut habetur in Decr. xxii. quæst. v. cap. Pueri, & cap. Honsfurni. Ergo videtur quod nec etiam sint voto obligandi.

4. Præterea. Illicitum videtur obligare aliquem tali obligatione quæ posset irritari. Sed si aliqui impuberes obligant se religioni, possunt retrahi à parentibus, vel tutoribus: dicitur enim in Decr. xx. quæst. 111. cap. 11. quod si puella ante duodecim ætatis annos sponte sua sacrum velamen assumpsit, possunt statim parentes eius, vel tutores id factum irritum facere, si voluerint. Illicitum est ergo pueros, præsertim ante annos pubertatis, ad religionem recipere, vel obligare.

Sed contra est, quod dicit Dominus Matth. xix. 14. Sinite parvulos, & nolite eos prohibere ad me venire: quod exponens Origenes super Matth. (tract. vii. versus fin.) dicit, quod, discipuli Jesu, priusquam discant rationem iustitiæ, reprehendunt eos qui, pueros, & infantes offerunt Christo. Dominus minus autem exhortatur discipulos suos, condescendere utilitatibus puerorum. Hoc ergo attendere debemus, ne estimatione sapientiæ excellentiores contempnamus, quæ, si magni, pusillos Ecclesiæ, prohibentes, pueros venire ad Jesum.

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est (art. 2. huj. quæst. ad 1.) duplex est religionis votum. Unum simplex, quod consistit in sola promissione Deo facta, quæ ex interiori mentis deliberatione procedit: & hoc votum habet efficaciam ex jure divino. Quod tamen dupliciter impediri potest. Uno modo per defectum deliberationis; ut patet in furiosis, quorum vota non sunt obligatoria, ut habetur extra, de regularibus, & transcurrentibus ad religionem, cap. Sicut tenor. Et eadem est ratio de pueris qui nondum habent debitum usum rationis, per quem sint doli capaces: quem quidem pueri habent ut frequentius circa quatuordecimum annum, puellæ vero circa duodecimum, qui dicuntur anni pubertatis: in quibusdam tamen anticipatur, & in quibusdam tardatur secundum diversam dispositionem naturæ. Alio modo impeditur efficaciam simplicis voti, si aliquis Deo viveat qui non est proprie potestatis; puta si servus etiam usum rationis habens, viveat se religionem intrare, aut etiam ordinetur ignorante domino: potest enim hoc dominus revocare, ut habetur in Decr. dist. 114. cap. Si servus. Et quia pueri, vel puellæ infra pubertatis annos naturaliter sunt in potestate patris quantum ad dispositionem suæ vitæ, poterit pater votum eorum revocare, vel acceptare, si sibi placuerit, ut expresse dicitur de muliere, Num. xxx.

Ad secundum dicendum, quod religionis status principaliter ordinatur ad perfectionem consequendam, ut supra habitum est (quæst. CLXXXVI. art. 1. ad 4.) & secundum hoc convenit pueris, qui de facili inducuntur: ex consequenti autem dicitur esse status penitentiae, in quantum per observantiam religionis peccatorum occasiones tolluntur, ut supra dictum est (quæst. CLXXXVII. art. 6.)

Ad tertium dicendum, quod pueri sicut non coguntur ad jurandum, sicut Canon dicit, ita non coguntur ad vivendum. Si tamen voto, vel iuramento se adstrinxerint ad aliquid faciendum, obligantur quoad Deum, si habeant usum rationis: sed non obligantur quoad Ecclesiam ante quatuordecim annos.

Ad quartum dicendum, quod Num. xxx.

Sic ergo si puer ante annos pubertatis simplex votum emittat, antequam habeat plenum usum rationis, non obligatur ex voto; si autem habeat usum rationis ante annos pubertatis, obligatur quidem quantum in se est, ex suo voto; tamen potest obligatio removeri per auctoritatem patris, in cuius potestate adhuc existit: quia ordinatio legis, qua unis homo subditur alteri, respicit id quod in pluribus accidit. Si vero annus pubertatis excedat, non potest revocari auctoritate parentum; si tamen nondum haberet plenum usum rationis, non obligaretur quoad Deum.

Aliud autem est votum solemne, quod facit monachum, vel religiosum: quod quidem subditur ordinationi Ecclesiæ propter solemnitatem, quam habet annexam. Et quia Ecclesia respicit id quod in pluribus est, profectio ante tempus pubertatis facta, quantumcumque aliquis habeat usum rationis plenum, vel sit doli capax, non habet suum effectum, ut faciat profitemem jam esse religiosum. Et tamen licet ante pubertatis annos profiteri non possint, possunt tamen cum voluntate parentum in religione recipi, ut nutriantur ibidem; sicut de Joanne Baptista legitur Luca 1. 80. quod puer crescebat, & confortabatur spiritu, & erat in desertis. Unde, sicut Gregorius dicit in II. Dialog. (cap. 111. in fin.) de Benedicto Romani nobiles suos filios omnipotenti Deo nutriendos dare ceperunt: quod est valde expediens, secundum illud Thren. 111. 27. Bonum est viris, cum portaverit iugum ab adolescentia sua. Unde & communi consuetudine pueri applicantur illis officiis, vel artibus in quibus sunt vitam acturi.

Ad primum ergo dicendum, quod legitima ætas ad hoc quod aliquis tondetur cum voto solemniter, est tempus pubertatis, in quo homo potest uti spontanea voluntate; sed ante annos pubertatis potest esse legitima ætas ad hoc quod aliquis tondetur in religione nutriendus.

Ad secundum dicendum, quod religionis status principaliter ordinatur ad perfectionem consequendam, ut supra habitum est (quæst. CLXXXVI. art. 1. ad 4.) & secundum hoc convenit pueris, qui de facili inducuntur: ex consequenti autem dicitur esse status penitentiae, in quantum per observantiam religionis peccatorum occasiones tolluntur, ut supra dictum est (quæst. CLXXXVII. art. 6.)

Ad tertium dicendum, quod pueri sicut non coguntur ad jurandum, sicut Canon dicit, ita non coguntur ad vivendum. Si tamen voto, vel iuramento se adstrinxerint ad aliquid faciendum, obligantur quoad Deum, si habeant usum rationis: sed non obligantur quoad Ecclesiam ante quatuordecim annos.

Ad quartum dicendum, quod Num. xxx.

non reprehenditur mulier in puellari ætate constituta, si viveat abique consensu parentum; potest tamen revocari à parentibus: ex quo patet quod non peccat vivendo; sed intelligitur se voto obligare, quantum in se est, abique præiudicio auctoritatis paternæ.

ARTICULUS VI. 913

Utrum propter obsequium parentum debeat aliquis retrahi ab ingressu religionis.

Sup. quæst. CI. art. 4. ad 3. & III. dist. xxxviii. quæst. 11. art. 4. quodl. 2. ad 2. & quodl. 111. art. 16. & quodl. x. art. 9. & Matth. xv.

Ad sextum sic proceditur. Videtur quod propter obsequium parentum debeat aliquis retrahi ab ingressu religionis. Non enim licet prætermittere id quod est necessitatis, ut fiat id quod est liberum voluntati. Sed obsequium parentibus cadit sub necessitate præcepti, quod datur de honoratione parentum Exod. xx. unde & Apostolus dicit I. ad Tim. v. 4. Si qua vidua filios, aut nepotes habet, discat primum domum suam regere, & mutuum vicem redere parentibus. Ingressi autem religionem est liberum voluntati. Ergo videtur quod non debet aliquis prætermittere parentum obsequium propter religionis ingressum.

2. Præterea. Major videtur esse subiectio filii ad patrem quam servi ad dominum: quia filiatio est naturalis, servitus autem ex malefitione peccati, ut patet per Gen. ix. Sed servus non potest prætermittere obsequium domini sui, vel religionem ingrediatur, aut sacrum ordinem assumat, sicut habetur in Decr. dist. 114. cap. Si servus. Ergo multo minus potest filius obsequium patris prætermittere, ut ingrediatur religionem.

3. Præterea. Majori debito obligatur aliquis parentibus quam his quibus debet pecuniam. Sed illi qui debent pecuniam aliquibus non possunt religionem ingredi: dicit enim Gregorius in Regist. (Lib. VII. indist. 1. epist. xi.) & habetur in Decr. dist. 1111. (cap. Legem,) quod hi qui sunt rationibus publicis obligati, quando petunt non sperium, nullo modo suscipiendi sunt, nisi prius à negotiis publicis fuerint absoluti. Ergo videtur quod multo minus filii possunt religionem ingredi, prætermittendo paternum obsequium.

Sed contra est quod Matth. 15. 21. dicitur, quod Jacobus, & Joannes, reliquit res suas, & patre, secuti sunt Dominum. Ex quo, ut Hilarius dicit (can. 111. in Matth. non procul à fin.) docemur Christum secuturi, & secularis vitiis sollicitudinis, & paternæ domus consuetudine non tenentur.

Ad quartum dicendum, quod Num. xxx.

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est (quæst. cr. art. 2. ad 2.) cum de pietate ageretur, parentes habent rationem principii, in quantum hujusmodi: & ideo per se eis convenit ut filiorum curam habeant. Et propter hoc non licet alicui filios habenti religionem ingredi, omnino prætermissa cura filiorum, id est non proviso qualiter educari possint. Dicitur enim I. ad Tim. v. 8. quod si quis suorum curam non habet, fidem negavit, et est infideli deterior.

Per accidens tamen parentibus convenit ut à filiis adjuvantur, in quantum scilicet sunt in necessitate aliqua constituti. Et ideo dicendum est, quod parentibus in necessitate existentibus, ita quod eis commode aliter quam per obsequium filiorum subveniri non possit, non licet filiis, prætermisso parentum obsequio, religionem intrare. Si vero non sint in tali necessitate ut filiorum obsequio multum indigeant, possunt, prætermisso parentum obsequio, filii religionem intrare etiam contra præceptum parentum: quia post annos pubertatis quilibet ingenuus libertatem habet quantum ad ea quæ pertinent ad dispositionem sui status, præsertim in his quæ sunt divini obsequii: & (a) magis est obtemperandum Patri spirituum, ut vivamus, quam parentibus carnalis, ut Apostolus dicit ad Hebr. xii. 9. Unde Dominus, ut legitur Math. vii. 11. & Lucæ ix. reprehendit discipulum, qui volebat eum statim sequi intuitu paternæ sepulture: erat enim illi per quos illud opus impieri poterat, ut Chrysostomus dicit (hom. xxviii. in Matth. à med.)

Ad primum ergo dicendum, quod præceptum de honoratione parentum non solum se extendit ad corporalia obsequia, sed etiam ad spiritalia, & ad reverentiam exhibendam. Et ideo etiam illi qui sunt in religione, implete possunt præceptum de honoratione parentum, pro eis orando, & eis reverentiam, & auxilium impendendo, secundum quod religiosus docet: quia etiam illi qui in saeculo vivunt, diversimode parentes honorant secundum eorum conditionem.

Ad secundum dicendum, quod quia servitus est in penam peccati inducta, ideo per servitum aliquid admittit homini quod alias ei competere, ne scilicet libere de sua persona possit disponere: servus enim id quod est, domini est. Sed filius non patitur detrimentum ex hoc quod subiectus est patri, quin possit de sua persona libere disponere, transferendo se ad obsequium Dei: quod maxime pertinet ad hominis bonum.

Ad tertium dicendum, quod ille qui est obligatus ad aliquid certum, non potest illud

(a) Vulgata: Non multo magis obtemperabimus Patri spirituum, & vivemus?

licite prætermittere, facultate existente. Et ideo si aliquis sit obligatus ut alicui rationem ponat, vel ut certum debitum reddat, non potest hoc licite prætermittere, ut religionem ingrediar. Si tamen debeat aliquam pecuniam, & non habeat unde reddat, teneatur facere quod potest, ut scilicet cedat bonis suis creditor. Propter pecuniam autem persona liberi hominis secundum iura civilia (Lib. Olig. cap. de actionib. & obligation. in Syn- tagmate Juris, Lib. XIV. cap. 111. num. 12.) non obligatur, sed solum res: quia persona liberi hominis superat omnem estimationem pecuniæ. Unde licite potest, exhibitis rebus suis, religionem intrare: nec teneatur in saeculo remanere, ut procurer unde debitum reddat. Filius autem non tenetur ad aliquid speciale debitum patri, nisi forte in casu necessitatis, ut dictum est (in corp. art.)

ARTICULUS VII. 914

Utrum presbyteri curati possint licite religionem ingredi.

Sup. quæst. clxxxiv. art. 3. et opusc. xviii. cap. xxv.

Ad septimum sic proceditur. Videtur quod presbyteri curati non possint licite religionem ingredi. Dicit enim Gregorius in Pastor. (part. 111. cap. 1. admonit. 3. parum à princ.) quod ille qui curam animarum suscipit, terribiliter admonet, cum dicitur: Filii mei, si sponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam: & subdit: Spondere namque pro amico, est alienam animam in periculo sue conversationis accipere. Sed ille qui obligatur homini pro aliquo debito, non potest intrare religionem, nisi solvat id quod debet, si possit. Cum ergo sacerdos possit curam animarum agere, ad quam se obligavit in periculum animæ suæ, videtur quod non liceat ei, prætermissa cura animarum, religionem intrare.

2. Præterea. Quod uni licet, pari ratione omnibus similibus licet. Sed si omnes presbyteri habentes curam animarum religionem intrarent, remaneret plebs abique cura pastorum: quod esset inconveniens. Ergo videtur quod presbyteri curati non possint licite religionem intrare.

3. Præterea. Inter actus ad quos religiones ordinantur, præcipui sunt illi quibus aliquis contemplata aliis tradit. Hujusmodi autem actus competunt presbyteris curatis, & Archidiaconis, quibus ex officio competit prædicare, & confessiones audire. Ergo vi-

ARTICULUS VIII. 915

Utrum liceat de una religione transire ad aliam.

IV. dist. xxvii. quæst. 1. art. 3. quæst. 1. et III. dist. xxxviii. quæst. 1. art. 4. quæst. 3. ad 2.

detur quod non liceat presbytero curato, vel Archidiacono transire ad religionem.

Sed contra est quod in Decr. xix. quæst. 11. cap. Dug sunt leges, dicitur: Si quis clericorum in Ecclesia sua sub Episcopo populum retinet, & seculariter vivit, si afflatus Spiritu Sancto in aliquo monasterio, vel regulari canonice se salvare voluerit, etiam Episcopo suo contradicente; eat liber nostra auctoritate.

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est (art. 3. huj. quæst. ad 3. & quæst. lxxxviii. art. 12. ad 1.) obligatio voti perpetui præferretur omni alii obligationi. Obligari autem voto perpetuo, & solemniter ad vacandum divinis obsequiis, competit proprie Episcopis, & Religiosis. Presbyteri autem curati, & Archidiaconi non obligantur voto perpetuo, & solemniter ad curam animarum retinendam, sicut ad hoc obligantur Episcopi. Unde Episcopi præsulatum non possunt deserere quacunque occasione, absque auctoritate Romani Pontificis, ut habetur extra de reg. & transeuntibus ad relig. cap. Licet. Archidiaconi autem, & presbyteri curati possunt libere abrenunciare Episcopo curam eis commissam, absque speciali licentia Papæ, qui solus potest in votis perpetuis dispensare. Unde manifestum est quod Archidiaconis, & presbyteris curatis licet ad religionem transire.

Ad primum ergo dicendum, quod presbyteri curati, & Archidiaconi obligaverunt se ad curam agenda(m) subditorum, quamdiu tinent Archidiaconatum, vel parochiam; non autem obligaverunt se ad hoc quod perpetuo Archidiaconatum, vel parochiam teneant.

Ad secundum dicendum, quod, sicut Hieronymus dicit contra Vigil. (cap. vi. in princ. & incipit, Multa in orbe,) Quamvis à te lingue vitæ morsus spoliatis patientur, scilicet Religiosi, quibus solissimi patientur, scilicet omnes se clauderint, & fuerint in solitudine, quis celebrabit Ecclesiam? quis secularis homines lucrifaciat? quis peccantes ad vitæ potestatem exhortari? hoc enim modo si omnes tecum futuri sint, facturi esse quis poterit? Et virginitas non erit approbanda: si enim virgines omnes fuerint, & nuptia non fuerint, interibit genus humanum. Rara est vitæ, nec à pluribus appetitur. Patet ergo quod hic timor stultus est; puta si aliquis timeret haurire aquam, ne flumen deficeret. (a) Videtur autem quod si omnes presbyteri curati, & Archidiaconi transirent ad aliam religionem, non forent in saeculo qui curam animarum haberent: quod esset inconveniens. Ergo videtur quod presbyteri curati, & Archidiaconi non possint licite transire de una religione ad aliam.

Respondeo dicendum, quod transire de una religione ad aliam, licet propter magnam

(a) Deset soluti ad tertium in inf. et ad 2. omnibus. Ed. d. Passav. Ad tertium patet solutio ex dictis: quod verisimilium est.

Ad octavum sic proceditur. Videtur quod non liceat de una religione transire ad aliam, etiam archiorem. Dicit enim Apostolus ad Hebr. x. 25. Non deserventes collectionem nostram, sicut est consuetudinis quibusdam: Glossa (interl.) ,, qui scilicet vel timore persecutionis cedunt, vel propria presumptione ,, peccatoribus, vel imperfectis, ut iusti vi- ,, deantur, recedunt. Sed hoc videtur facere qui de una religione transeunt ad aliam perfectiorem. Ergo videtur hoc esse illicitum.

2. Præterea. Professio monachorum est archior quam professio regularium canonicorum, ut habetur extra, de statu monach. & can. reg. cap. Quod Dei timorem. Sed non licet alicui transire de statu canonicorum regularium ad statum monachorum: dicitur enim in Decr. xix. quæst. 111. (cap. 111.) Mandamus, & universaliter interdicimus, ne quis canonicus regulariter professus, nisi (quod absit) publice lapsus fuerit, monachus efficiatur. Ergo videtur quod non liceat alicui transire de una religione ad aliam majorem.

3. Præterea. Tamdiu obligatur aliquis ad implendum quod vocit, quamdiu potest licite illud implere; sicut si aliquis vocit continentiam servare, etiam post contractum matrimonium per verba de presenti, ante carnalem copulam tenetur implere votum, quia hoc potest facere religionem intrando. Si ergo aliquis licite potest transire de una religione ad aliam, tenebitur hoc facere, si ante hoc vocit existerens in saeculo: quod videtur esse inconveniens, quia ex hoc plerumque scandali tur generari posset. Ergo non potest aliquis religiosus de una religione transire ad aliam archiorem.

Sed contra est quod dicitur in Decr. xx. quæst. 1. (cap. 1.) Virgines, facti si pro suo animæ sue propter infirmitatem vitam ad aliud monasterium pergere disposuerunt, ibi se commovere decreverunt, sancta Synodus concedit; & eadem ratio videtur esse de quibusvisque religiosis. Ergo potest aliquis licite transire de una religione ad aliam, licet propter magnam

(d) monasteriis de antiquis virg. monach. dicitur quod si quibusvisque religiosis.

nam utilitatem, vel necessitatem, non est laudabile: tum quia ex hoc plerumque scandalizantur illi qui relinquuntur: tum etiam quia facilius proficit aliquis in religione quam confuevit, quam in illa quam non confuevit, cæteris paribus. Unde in collationibus Patrum (collat. xiv. cap. v. in princ.) Abbas Nestoros dicit: *Unicuique utile est secundum propositum quod elegit, ut summo studio, ac diligentia ad operis arrepti perfectionem pervenire sustinet, & nequaquam à sua, quam elegit semel, professione discedat.* Et postea subdit (cap. vi.) rationem assignans: *Impossibile namque est unum, & eundem hominem simul universis salutare virtutibus, quasi si quis voluerit pariter affectare, in id incidere eum necesse est, ut dum omnes sequitur, nullam integre consequatur.* Diversæ enim religiones præminent secundum diversa virtutum opera.

Potest tamen aliquis laudabiliter de una religione transire ad aliam, triplici ex causa. Primo quidem zelo perfectioris religionis: quæ quidem excellentia, ut supra dictum est (quæst. præc. art. 6.), non attenditur secundum solum (a) arctitudinem, sed principaliter secundum id ad quod religio ordinatur, secundario vero secundum discretionem observantiarum debito fini proportionatarum. Secundo propter declinationem religionis à debita perfectione; puta si in aliqua religione arctiori incipiant religiosi remissius vivere, laudabiliter transire aliquis ad religionem etiam minoris, si melius observetur. Unde in collationibus Patrum (collat. xix. cap. 111. v. & 11.) Abbas Joannes de serpio dicit, quod à vita solitaria, in qua professus fuerat, transiit ad minorem, scilicet eorum qui vivunt in societate, propter hoc quod vita eremitica ceperat declinare, & laxius observari. Tertio propter infirmitatem, vel debilitatem; ex qua interdum provenit quod non potest aliquis arctioris religionis statuta servare, possit autem servare statuta religionis laxioris.

Sed in his tribus casibus potest esse differentia. Nam in primo casu debet quidem propter humilitatem licentiam petere, quæ tamen ei negari potest, dummodo constet illam religionem esse arctiorem. Si vero de hoc probabiliter dubitetur, est in hoc superioris iudicium requirendum, ut habeatur extra, de regularibus, & transcriptibus ad religionem, cap. licet. Similiter requiritur superioris iudicium in secundo casu. In tertio vero casu (b) etiam est necessaria dispensatio.

Ad primum ergo dicendum, quod illi qui ad arctiorem religionem transiunt, non faciunt hoc præsumptuose, ut iusti videantur, sed devote; ut iustiores fiant.

Ad secundum dicendum, quod utraque religio, scilicet monachorum, & canonicorum regularium, ordinatur ad opera vite contemplativæ: inter quæ præcipua sunt ea quæ aguntur in divinis mysteriis: ad quæ ordinatur directe ordo canonicorum regularium, quibus per se competit quod sint clerici religiosi. Sed ad religionem monachorum non per se competit ut sint clerici, ut habeatur in Decr. xvi. quæst. 1. (cap. Nemo potest, & cap. Alia causa.) Et ideo quamvis ordo monachorum sit arctioris observantiæ, si monachi monachorum ad ordinem canonicorum regularium, secundum illud Hieronymi ad Rusticum monachum (epist. iv. aliquant. à med.) Sic vive in monasterio, ut clericus esse merearis: non autem è converso, ut habeatur in Decr. xvi. quæst. 1. in decr. inducto. Sed si monachi sine clericali sacris mysteriis obsequentes, habent id quod est canonicorum regularium cum majori arctitudine: & ideo transire licitum erit de ordine canonicorum regularium ad ordinem monachorum, petita tamen superioris licentia, ut dicitur xix. quæst. 111. cap. Statuimus.

Ad tertium dicendum, quod votum solemne, quo quis obligatur minori religioni, est fortius quam votum simplex, quo quis attingitur majori religioni. Post votum enim simplex si contraheret aliquis matrimonium, non dirimeretur, sicut post votum solemne. Et ideo ille qui jam professus est in minori religione, non tenetur implere votum simplex, quod emisit de intrando religionem maiorem.

ARTICULUS IX. 916

Utrum aliquis debeat alios inducere ad religionem intrandam.

Quod. 111. art. 11. & 14.

Ad nonum sic proceditur. Videtur quod nullus debeat alios inducere ad religionem intrandam. Maudat enim beatus Benedictus in regula sua (cap. lvi.) quod venientibus ad religionem non sit facilis præbendus ingressus; sed præbendam est; an spiritus ex Deo sint: & hoc etiam docet Cassianus in IV. Lib. de institutis cœnobiorum (cap. 111.) Multo ergo minus licet aliquem ad religionem inducere.

2. Præterea. Matth. xx111. 15. Dominus dicit: *Vg vobis, qui circuitis mare, & aridam,*

(a) Ita nisi, & editi passim. Al. altitudinem, (b) Ita nisi, & editi potiores. Al. deest etiam.

ut faciat unum propositum, & circa factus fueris, faciliis eum filium geberis duplo quam vos. Sed hoc videtur facere qui homines ad religionem inducunt. Ergo videtur hoc esse vituperabile.

3. Præterea. Nullus debet aliquem inducere ad id quod pertinet ad eius detrimentum. Sed illi qui inducuntur ad religionem, quandoque ex hoc incurrunt detrimentum, quia quandoque sunt obligati ad maiorem religionem. Ergo videtur quod non sit laudabile aliquos inducere ad religionem.

Sed contra est quod dicitur Exod. xxvi. *Cortina cortinam trabat.* Debet ergo unus homo alium trahere ad Deum obsequium.

Respondendo dicendum, quod inducentes alios ad religionem non solum non peccant, sed magnum præmium merentur. Dicitur enim Jacobi ult. 20. *Qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus à morte, & operiet multitudinem peccatorum:* & Dan. x11. 3. dicitur, quod qui ad iustitiam erudunt plurimos, erunt quasi stelle in perpetuas aeternitates.

Potest tamen contingere circa huiusmodi inductionem triplex inordinatio. Primo quidem, si violenter aliquis alium ad religionem cogeret: quod prohibetur in Decr. xx. quæst. 111. (cap. Præsent.) Secundo, si aliquis simoniacè alium ad religionem trahat, munerebus datis, ut prohibetur in Decr. ibidem, quæst. 11. cap. Quam pio. Nec tamen ad hoc pertinet, si aliquis alicui pauperi necessaria subministrat in seculo nutriendi eum ad religionem; vel si sine pacto aliqua munuscula tribuat ad familiaritatem captandam. Tertio, si mendacis eum alliciat: imminet enim sic inducto periculum ne cum se deceptum inveniat, retrocedat; & sic fiat novissima illius hominis pejora prioribus, ut dicitur Lucæ x1. 26.

Ad primum ergo dicendum, quod illi qui ad religionem inducuntur, nihilominus reservatur probationis tempus, in quo difficultates religionis experiuntur: & sic non faciliis aditus ei datur ad religionis ingressum.

Ad secundum dicendum, quod secundum Hilarium (can. xxiv. in Math. circ. med.) verbum illud Domini prænuntiativum fuit per vestri studii Judæorum, quo post Christi prædicationem Gentiles, vel etiam Christianos ad Judaicum ritum trahendo faciunt dupliciter gehennæ filios: quia scilicet peccata perficiant, quæ commiserunt in Iudaismo, eis non dimittuntur, & nihilominus incurrunt Judæorum perditionem: & secundum hoc non facit ad propositum. Secundum Hieronymum autem (in hunc loc. Matth.) hoc refertur ad Judæos etiam pro statu illo in quo legalia ob-

servari licebat, quantum ad hoc quod ille qui ab eis ad Iudaismum convertebatur, dum esset Gentilis, simpliciter errabat; videns autem magistrorum vitia revertitur ad vomitum suum, & Gentilis factus, quasi præparator, majore pena fit dignus. Ex quo patet quod trahere alios ad cultum Dei, vel ad religionem non est vituperabile, sed hoc solum quod aliquis ei quæ convertitur, det malum exemplum, unde pejor efficiatur.

Ad tertium dicendum, quod in majori includitur minoris. Et ideo ille qui est obligatus voto, vel juramento ad ingressum minoris religionis, potest licite induci ad hoc quod ad majorem religionem transeat; nisi sit aliquid speciale quod impedit, puta infirmitas, vel spes majoris profectus in minori religione. Ille vero qui est obligatus voto, vel juramento ad ingressum majoris religionis, non potest licite induci ad minorem religionem, nisi ex aliqua speciali causa evidenti: & hoc cum dispensatione superioris.

ARTICULUS X. 917

Utrum sit laudabile quod aliquis religionem ingrediatur absque multorum consilio, & diuturna deliberatione præcedente.

Ad decimum sic proceditur. Videtur quod non sit laudabile quod aliquis religionem ingrediatur absque multorum consilio, & diuturna deliberatione præcedente. Dicitur enim Ier. Joan. 1v. 1. *Nolite credere omni spiritui, sed probate spiritus, si ex Deo sint.* Sed quandoque propositum religionem intrandi non est ex Deo, cum frequenter per exitum religionis dissolvatur: dicitur enim Act. xv. 39. *Si est hoc consilium ex Deo, non poteris dissolvere illud.* Ergo videtur quod magna examinatione præcedente debeant aliqui religionem intrare.

2. Præterea. Proverb. xxv. 9. dicitur: *Causam tuam tracta cum amico tuo.* Sed maxime videtur hominis esse causa quæ pertinet ad mutationem status. Ergo videtur quod non debeat aliquis religionem intrare, nisi prius cum amicis suis tractet.

3. Præterea. Dominus Lucæ xv. 29. inducit similitudinem de homine, qui vult turrim ædificare, quod prius sedens computat sumptus qui sunt ei necessarii, si habeat ad perficiendum; ne insultetur ei: *Quia hic homo cepit ædificare, & non potuit consummare.* Sumptus autem ad turrim ædificandam, ut Augustinus dicit in epist. ad Letum (cxxx111. ad xxxv111. aliquant. à princ.) nihil est aliud quam ut renuntiet unusquisque omnibus quod sunt ejus. Contingit autem quandoque quod hoc multi non possunt, & similiter alias religionis observantias portare in cuius figura

Reg. xviii. dicitur; quod David non poterat accedere in armis Saulis, quia non habebat usum. Ergo videtur quod non debeat aliquis religionem intrare, nisi diuturna de liberatione præmissa, & multorum consilio habito.

Sed contra est quod dicitur Matth. xv. quod ad vocationem Domini Petrus, & Andreas, reliquit rebus, continuo secuti sunt eum: ubi Chrysostomus dicit super Matthæum (hom. xv. ante medi.) Talem obedientiam Christus querit a nobis, ut neque in stanti temporis moremur.

Relpondeo dicendum, quod diuturna deliberatio, & multorum consilia requiruntur in magis dubiis, ut Philolophus dicit in III. Ethic. (cap. 111.) In his autem quæ sunt certa, & determinata, non requiritur consilium. Circa ingressum autem religionis tria possunt considerari. Primo quidem ipse religionis ingressus secundum se: & sic certum est quod ingressus religionis est melius bonum: & qui de hoc dubitat, quantum est in se, derogat Christo, qui hoc consilium dedit. Unde Augustinus dicit in Lib. de verbis Dom. (serm. vii. cap. 11. parum à princ.) Vocat te Oriens, id est Christus, & tu attendis Occidentem, id est ad hominem mortalem, & errare poteris.

Alio modo potest considerari religionis ingressus per comparationem ad vires ejus qui est religionem ingressurus: & sic etiam non est locus dubitationis de ingressu religionis: quia illi qui religionem ingrediuntur, non confidunt in sua virtute se posse subsistere, sed auxilio virtutis divinæ, secundum illud Isa. xl. 31. Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas, sicut aquilæ, current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficiunt. Si tamen sit aliquod speciale impedimentum (puta infirmitas corporalis, vel onera debitorum, vel aliqua hujusmodi) in his requiritur deliberatio, & consilium cum his de quibus speratur quod proficiant, & non impediant. Unde dicitur Eccl. xxxviii. 12. Cum viro spirituloso tractas de sanctitate, & cum iniusto de justitia: quasi dicat; non: unde sequitur: Non attendas his in omni consilio, sed cum viro sancto assiduas esto. In quibus tamen non est diuturna deliberatio habenda. Unde Hieronymus dicit in epist. ad Paulin. (c. 11. prope fin.) Regna, quæ te, & legenti in sua levitate sunt magis profunde quam solent.

Tertio autem modo considerari potest modus religionem intrandi: & quam religionem aliquis ingredi debeat: & de talius potest haberi etiam consilium cum his qui non impediunt. Ad primum ergo dicendum, quod cum dicitur, Præparatus spiritus, & non deus, loquitur

etiam habet in his quæ dubia sunt, utrum spiritus Dei sint; sicut dubium potest esse in his qui iam sunt in religione, utrum illi qui religioni se offerunt, spiritus Dei ducatur, an simul late accedat. Et ideo debent accedentem probare, utrum divino spiritu moveatur. Sed illi qui ad religionem accedunt, non potest esse dubium, an propositum de ingressu religionis in corde ejus exortum sit à spiritu Dei, cujus est ducere hominem in terram rectam. Nec propter hoc ostenditur non esse ex Deo quod aliqui retrocedunt: non enim omne quod à Deo est, est incorruptibile; alioquin creaturæ corruptibiles non essent ex Deo, ut Manichæi dicunt; neque etiam aliqui qui habent à Deo gratiam, possent illam amittere; quod etiam est hæreticum. Sed consilium Dei est indissolubile, quo etiam corruptibilia, & mutabilia faciunt, secundum illud Isaie xlvii. 10. Consilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet. Et ideo propositum de ingressu religionis non indiget probatione, utrum sit à Deo, quia certa discussione non eget, ut dicit Glossa (interl.) super illud I. ad Thesal. ult. Omnia probate, & tenete.

Ad secundum dicendum, quod sicut caro concupiscit adversus spiritum, ut dicitur ad Gal. v. 17. ita etiam frequenter animi carnales adversantur profectui spirituali, secundum illud Michæ vi. 6. Inimici domini domestici ejus. Unde Cyrillus exponens illud Luc. ix. 6. Permite me renuntiare hiis qui domi sunt, dicit: (hab. in Cat. aur. D. Thom.) Quare renuntiare hiis qui domi sunt, ostendit quod utcumque divisus sit. Nam communicare proximis, & consulere nolentes aqua sapere, indicat ad huc utcumque languentem, & retrocedentem. Propter quod audit à Domino: Nemo, cum posuerit manum ad aratrum, & aspexerit retro, habilis est ad regnum Dei. Aspicit enim retro qui dilationem querit occasione redeundi domum, & cum propinquis conferendi.

Ad tertium dicendum, quod per edificationem turris significatur perfectio christiane vite. Abrenuntiatio autem propriorum est sumptus ad edificandam turrim. Nullus autem dubitat, vel deliberat, an velit habere sumptus; vel an possit turrim edificare, si sumptus habeat; sed hoc sub deliberatione ponitur, an aliquis sumptus habeat. Similiter sub deliberatione cadere non oportet, utrum aliquis debeat abrenuntiare omnibus quæ possidet, vel si hoc faciendū ad perfectionem pervenire possit; sed hoc cadit sub deliberatione, utrum hoc quod facit, sit abrenuntiare omnibus quæ possidet: quia nūc abrenuntiare (quod est sumptus habere) non potest (ut ibidem subditur) Christo esse displicens; quod est turrim edificare. Timor autem eorum qui trepidant,

an per religionis ingressum possint ad perfectionem pervenire, esse irrationabilis ex multorum exemplo convincitur. Unde Augustinus dicit VIII. Confess. (cap. xi. à med.) Aperiebatur ab ea parte, qua intenderam faciem, & quo transire trepidabam, casta dignitas continens, honeste blandiens ut venirem, neque dubitarem, & extendens ad me suscipiendum, & amplectendum piæ manus, plenas gregibus bonarum exemplorum. Ibi tot pueri, & puellæ, ibi juvenutus multa, & omni ætas, & graves viduæ, & virgines anus. Iriridebat me irrisione exhortatoria, quasi diceret: Tu non poteris quod isti, & iste? An isti, & iste in semetipsis possunt, & non in Domino Deo suo? Quid in te stas, & non stas? Projice te in eum: noli metueri, non se subtrahet, ut cadas: Projice te securus, excipiet te, & sanabit te.

Exemplum autem illud quod inducitur de David, non facit ad propositum: quia armis Saulis, sicut Glossa (interl. sup. illud I. Reg. xvi. Et desipit ea) dicit, sunt legi sacramenta tanquam enerantia; religio autem est suave jugum Christi: quia, ut Gregorius dicit in IV. Moral. (cap. xxx. parum à princ.) quid grave mentis nostræ cervicibus imponit, qui vitari omne desiderium quod percurbat, præcipit, qui declinari laboriosa mundi hujus itinera monet? Quod quidem suave jugum super se tolerantibus, refectionem divinæ fructuonis reprimittit, & sempiternam requiem animarum: ad quam non perducit ipse qui promittit, JESUS Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula Amen.

FINIS TOMI QUARTI.

